ΦΩΚΥΛΙΔΟΥ ΠΟΙΗΜΑ ΝΟΥΘΕΤΙΚΟΝ.

PHOCYLIDIS

POEMA ADMONITORIUM.

ΦΩΚΥΛΙΔΟΥ
ΠΟΙΗΜΑ ΝΟΥΘΕΤΙΚΟΝ.

PHOCYLIDIS

POEMA ADMONITORIUM.

RECOGNOVIT BREVIBUSQUE NOTIS INSTRUXIT

J. B. FEULING, PH.D., A.O.S.S.,

PROFESSOR PHILOLOGIAE COMPAR. IN UNIVER. WISCONSINENSI.

EDITIO PRIMA AMERICANA.

ANDOVERII:

IN REPUBLICA MASSACHUSETTENSI,

SUMPTIBUS ET TYPIS W. F. DRAPERI.

MDCCCLXIX.

VIRIS DOCTISSIMIS ATQUE HUMANISSIMIS

SUMMA OBSERVANTIA COLENDIS

QUI AD STUDIA LITERARUM HUMANARUM PROMOVENDA

CONVENERUNT

IN URBEM QUAM VOCANT

POUGHKEEPSIE

IN REPUBLICA NOVEBORACENSI,

DIE XXVII MENSIS JULII MDCCCLXIX,

HANC PRIMAM

PHOCYLIDIS POEMATIS ADMONITORII

EDITIONEM AMERICANAM

D. D. D.

JOANNES B. FEULING.

PRAEFATIO EDITORIS.

In notis poëmatis nunc oblati quae scripta sunt, ad res potius quam ad mera vocabula pertinent, atque ad usum studiosae juventutis praecipue accomodata cum doctis viris nil nisi nota communicant. Qui jam imbuti sunt grammatices elementis, nihil inter legendos versus graecos invenient, quin facillime sine ullo commentario intelligant. Tantum abest, ut notae prolatae speciem eruditionis prae se ferant, ut hortos illos amoenos, unde flores tam pulchri provenerint, ingrediendi ac perlustrandi cupidinem etiam incendant. Qua re praeter locos aliquot parallelos ex scriptoribus antiquis citatos notae adjectae sunt eaeque in lingua latina, ut quivis in lingua illa vel mediocriter versatus aliquid auxilii,

qualecumque id demum sit, accipiat ad latine scribendum, id quod apud nos nimis neglectum esse mihi videtur. Ceterum auctiores et quidem perfectiores hae notae redditae essent, si subsidia majora ad manum parata fuissent aut in loco aliquo bibliothecis instructo degere mihi contigisset. Sed propemodum ruri commorans, ut querebatur Morellus, multis istius modi utilitatibus carui, quas oppida grandiora, et imprimis illa quasi sacrata Musarum domicilia, ad mentem vel informandam vel denique delectandam subministrent.

Quod ad textum attinet, Tauchnitzii editionem poëtarum gnomicorum adhibui, nonnullis locis refictis. Praeterea autem pauci versus hujus editionis omissi aliique, qui in fragmentis Phocylidis reperiuntur, in eorum locum substituti sunt.

Restat ut de occasione, quae animum inducebat ut carmen *νουθετικόν* edendum susciperem, verba nonnulla faciam.

Volupe et perquam honorificum mihi fuit, quod abhinc

tres menses literis invitatus eram, ut conventui virorum doctissimorum interessem. Hoc eximium erga me alienigenam favoris documentum gratissimum mihi esse oportet maximeque jucundum. Ecce jam fama publica docebamur, doctoribus studiosae juventutis ac patronis artium humaniorum id esse consilium, ut in urbem, quae vocatur Poughkeepsie, ad faciendam societatem promovendi studia philologica ac conservandi ab interitu linguas indigenas conventuri sint. Sane nihil justius, nihil literatae Americae acceptius facere potestis, viri humanissimi, quam ut phalangem faciatis contra vulgus insipientium, qui graecas latinasque literas, quarum studium *ipsius humanitatis disciplina* vocatur, parvas spernendasque ducunt, qui ea quae faciunt, aurae populari jucunda esse volunt, qui cum feneratoribus istis exclamant:

> O cives, cives, quaerenda pecunia primum est!

Certissime persuasum habeo, doctores juventutis studiosae non commissuros esse, ut veri et puri sapi-

entiae humanae, eloquentiae, poëseos historiarumque fontes arefiant. Summo jure poëta germanus dixit: Die jetzige Menschheit versaenke unergruendlich tief, wenn nicht die Jugend vorher durch den stillen Tempel der grossen alten Zeit den Durchgang zum Jahrmarkt des spaeteren Lebens naehme. Negari non potest, permultos *viros* in republica administranda a recta semita non aberravisse, si *juvenes* ex recte institutis eruditae et venerandae antiquitatis studiis uberiores fructus cepissent, si tamquam in amoenissimo et amplissimo fonte corruptelarum sordes diluissent. Dies me deficiat, si omnes res pulchras enumerare velim, quas graeca latinaque studia ad augendam mentis animique culturam juvenibus studiosis, quodcumque vitae iter ingrediantur, praebent.

Spero fore, ut juvenes in spem religionis, patriae, parentum succrescentes, gravissimis virorum humanissimorum cohortationibus impulsi, majorem in posterum industriam majoremque animi intentionem veteribus

auctoribus legendis impendant. Volo eos ante omnia niti intelligere, quid veteres velint, et sibi diligenter cavere, instar sophistarum ne opinentur se scire quod nesciunt. Sed dum literis politioribus operam dant, nolo eos Mathematicis et Philosophicis umquam ita valedicere, ut haec studia in animis refrigeant, nedum penitus intermoriantur. Docemus et discimus non scholae, sed vitae, vitae utrique.

Quae spes nisi me fallet, certissimum est, juvenes studiosos numquam desinere ad academias literis humanioribus sacratas tamquam mercaturam bonarum artium migrare ac literas graecas latinasque novo usque splendore efflorescere. Denique nihil magis in optatis habeo, nisi hoc, ut vos, lectores humanissimi, hunc libellum benigne accipiatis mihique faveatis.

Quae quum ita sint, id tantum relinquitur, ut viros doctissimos occasione illius conventus congregatos congratulatione pia votisque sinceris prosequar, Deum comprecans Optimum Maximum, sine cujus favore

frustra nos fatigamus, ut consilia studiaque vestra fortunet prosperitatemque cumulatissime praestet, juventuti autem studiosae probos mores ac decus omne largiatur. Valete.

Scripsi Madisoniae in republica Wisconsinensi mense Maio, A.D. MDCCCLXIX.

J. B. FEULING.

LECTORI S.

Phocylides Milesius, Theognidis aequalis, floruit circiter Olymp. LVIII, a. 540 ante Ch. n. Isocrates antiquis gnomicis eum annumerat; σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσατο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκιλίδου ποίησιν. Καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγενῆσθαι τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων. Suidas ei tribuit ἔπη et ἐλεγείας tum παραινέσεις sive γνώμας, quas ait a quibusbam inscripta Κεφάλαια sive capita exhortatoria. Quae Κεφάλαια Phocylidis e Sibyllinis surrepta fuisse affirmat atque in Sibyllinorum codicibus quibusdam multos versus legi, qui αὐτολεξεί iidem occurrunt etiam in Phocylideis. Vide Fabr. Bibl. Graec. Vol. I. Hoc enim malo, ut ait Fabricius, Phocylidea Sibyllinis inserta esse quam contra. Ac memoriae traditur Phocylidis carmina μελῳδηθῆναι olim non minus quam Homeri, Hesiodi, Archilochi, et Mimnermi. Nihil ejus, nisi pauca fragmenta, restat. Sententiae, quas debemus Stobaeo, vitae praecepta utilissima tradunt, forma orationis brevi ac simplici, nec tamen invenusta atque inveniuntur in Brunckii Analectis veterum poëtarum Graecorum.

Carmen νουθετικόν, quod sub Phocylidis nomine extat et

nunc primum e prelo Americano prodit, tanta sententiarum gravitate est et sanctitate, ut Christiani scriptoris illustrissimus existimarit Scaliger: Noli, inquit, putare hoc carmen illius Phocylidis esse, sed *ἀνωνύμου* Christiani. Neque vero puto illius veterum carmen extare, quod cum poësi hujus Phocylidis si modo ei nomen id fuit, aut elegantia aut nitore aut cultu verborum conferri possit. Scaligeri judicio subscripserunt multi viri docti; Barthius tamen dubitare videtur, qui argumenta in contrarium non insuper habenda censet, ceterum divinum poëma appellat; idque et cultu orationis et numerorum aptitudine nulli optimorum vatum concedere arbitratur.

Sunt qui existiment hoc poëma scriptum esse seculo secundo vel tertio p. Ch. n. Utcunque sit, nunquam certi quidquam habere possumus de poëmatis admonitorii auctore, nec dubitari potest, quin permulti ejus versus, apud Stobaeum non extantes, genuini atque omnes Phocylide digni sint.

Quae quum ita sint, jure meritoque hoc poëma, aureum antiquitatis monumentum ex permultis Phocylidis sententiis compositum, ad inflammandum virtutis amorem vitiique odium juventuti studiosae commendamus; quippe quod non modo religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis et contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur, ut brevi dicam, ad vitam bene et sapienter instituendam multum adjumenti afferat: sed etiam injustitiam, libidinem, luxuriam, avaritiam atque omnia fere vitia acerbe carpat, vituperet, exagitet.

ΦΩΚΥΛΙΔΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΝΟΥΘΕΤΙΚΟΝ.

ΠΡΩΤΑ θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας·
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ' αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν,
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν.
μηδ' ἕτερον κεύθοις κραδίῃ νόον, ἀλλ' ἀγορεύων,
μηδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβου·
πᾶσιν δ' ἁπλόος ἴσθι, τὰ δ' ἐκ ψυχῆς ἀγόρευε,
πᾶσι δίκαια νέμειν, μηδὲ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν.
μὴ ῥιψης πενίην· ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον,
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν· τὰ δίκαι' ἀγορεύειν.

παρθενίην τηρεῖν· πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ' ἐπίμετρον ἅπασι·
σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ' ἴσον ἕλκειν.
Μήτ' ἐπιορκεῖν, μήτ' ἀγνοίῃ, μήτε ἑκοντί·
ψεύδορκον στυγέει θεὸς ἄμβροτος ὅστις ὀμόσσει.
γλώσσῃ νοῦν ἐχέμεν· κρυπτὸν λόγον ἐν φρεσὶν ἴσχειν.
σπέρματα μὴ κλέπτειν· ἐπαράσιμος, ὅστις ἕληται.
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου· μὴ θλῖβε πένητα.

Μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλῃς, μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
ὅστις ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνήρ· ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης,
οὐκ ἐρέω τὸ τέλος· βουλὴν δ' εὐθύνεθ' ἑκάστου·
πτωχῷ δ' εὐθὺ δίδου, μηδ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
πληρώσας σέο χεῖρ', ἔλεον χρήζοντι παράσχου.

Ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει·
πλαζόμενον δὲ βροτὸν καὶ ἀλίτροπον οὐχ ὑπαλύξεις.
ναυηγοὺς οἴκτειρον, ἐπεὶ πλόος ἐστὶν ἄδηλος.
χεῖρα πεσόντι δίδου, σῶσον δ' ἀπερίστατον ἄνδρα.
κοινὰ πάθη πάντων· ὁ βίος τροχός· ἄστατος ὄλβος.
πλοῦτον ἔχων, σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον·

ὧν σοι ἔδωκε θεὸς, τούτων χρήζουσι παράσχου.
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα.
Τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ, μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' ἐς ἄμυναν·
εἴθε δὲ μὴ χρήζοις μήτ' ἔννομα, μήτ' ἀδίκως γε·
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρὸν σέο, χεῖρα μιαίνεις.
᾿Αγροῦ γειτονέοντος ἀπόσχεο, μηδ' ἂρ ὑπερβῇς·
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεειναί.
μηδέ τιν' αὐξόμενον καρπὸν λώβησον ἀρούρης.
῎Εστωσαν ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολιήταις·
πάντες γὰρ ξενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάγκτου·
χώρη δ' οὔ τι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισι.
῾Η φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστι καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισι.
χρυσὲ, κακῶν ἀρχηγὲ, βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων,
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε,
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συναίμοις.
Μὴ γαυροῦ σοφίῃ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ·
εἷς θεός ἐστι σοφὸς, δυνατὸς θ' ἅμα, καὶ πολύολβος.

Μηδὲ παροιχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ,
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
Μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα, χαλίνου δ᾽ ἄγριον ὀργήν·
πολλάκι γὰρ πλήξας ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσεν.
Ἔστω κοινὰ πάθη· μηδὲν μέγα, μηδ᾽ ὑπέροπλον.
οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ·
ἡ πολλὴ δὲ τροφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας·
ὑψαυχεῖ δ᾽ ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει.
θυμὸς ὑπερχόμενος μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
Ὀργὴ δ᾽ ἐστιν ὄρεξις· ὑπερβαίνουσα δὲ, μῆνις.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν, ἐσθλός· φαύλων δὲ, κακοῦργος.
τόλμα κακῶν, ὀλοή· μέγ᾽ ὀφέλλει δ᾽ ἐσθλὰ πονεῦντας.
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ Κύπριδος, αἶσχος ὀφέλλει.
ἡδὺς ἀγανόφρων κικλήσκεται ἐν πολιήταις.
Μέτρῳ μὲν φαγέειν, πίνειν καὶ μυθολογεύειν·
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι· τὸ γὰρ μέτρον ἐστιν ἄριστον.
Μὴ φθονέσῃς ἀγαθῶν ἑτάροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς·
ἄφθονοι Οὐρανίδαι καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν.
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς·

οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι, νέρθεν ἐοῦσα·
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν· ἀεὶ δ' ὁμόνοιαν ἔχουσιν,
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.

Σωφροσύνην δ' ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι·
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπόλειψον ἄμυναν·
πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ· ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.
νικᾶν εὖ ἔνδοντας ἐπὶ πλεόνεσσι καθήκει.

Καλὸν ξεινίζειν ταχέως λιταῖσι τραπέζαις
ἢ πλείσταις θαλίαισι βραδυνούσαις παρὰ καιρόν.
χρὴ δ' ἐν συμποσίῳ, κυλίκων περινισσομενάων,
ἡδέα κωτίλλοντα καθήμενον οἰνοποτάζειν.

Μηδὲ τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθαι ἑταίρους·
πολλοὶ γὰρ πόσιος καὶ βρώσιός εἰσιν ἑταῖροι,
καιρὸν θωπεύοντες, ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν·
ἀχθόμενοι δ' ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς πάντες ἄπληστοι.

Μηδέποτε χρήστης πικρὸς γένῃ ἀνδρὶ πένητι.
μηδέ τις ὄρνιθας καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω·
μητέρα δ' ἐκπρολίποις, ἵν' ἔχῃς πάλι τῆσδε νεοσσούς.

Μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς·
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνην δ' ὁμότεχνος.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκουειν·
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Λαῷ μὴ πίστευε· πολύτροπός ἐστιν ὅμιλος.
λαός τοι, καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, ἀκατάσχετα πάντα.

Γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχύτοις νεκύεσσι.
μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μηδ' ἀθέατα
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
οὐ καλὸν ἁρμονίην ἀναλυέμεν ἀνθρώποιο.
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἐλθεῖν
λείψαν' ἀποιχομένων· ὀπίσω δὲ θεοὶ τελέθονται.
ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήριοι ἐν φθιμένοισι·
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών·
σῶμα δ' ἄρ' ἐκ γαίης ἔχομεν, καὶ πᾶν τόδ' ἐς αὐτήν
λυόμενον κόνις ἐστίν· ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται.

Πλούτου μὴ φείδου· μέμνησ' ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις,
οὐκ ἔν' ἐς Ἅιδην ὄλβον ἔχειν, καὶ χρήματ' ἄγεσθαι.
πάντες ἴσοι νέκυες· ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.

κοινὰ μέλαθρα δόμων αἰώνια, καὶ πατρὶς Ἅιδης·
ξυνὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσιν.

Οὐ πολὺν ἄνθρωποι ζῶμεν χρόνον, ἀλλ᾽ ἐπὶ καιρόν·
ψυχὴ δ᾽ ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.

Μήτε κακοῖς ἄχθου, μήτ᾽ οὖν ἐπαγάλλεο χάρμῃ·
πολλά τοι ἐν βιότῳ καὶ θαρσαλέοισιν ἄπιστα.
καιρῷ λατρεύειν, μηδ᾽ ἀντιπνέειν ἀνέμοισι·
πῆμα, καὶ ἀχθομένοισι κακοῦ λύσις ἤλυθεν ἄφνω.

Μὴ μεγαληγορίῃσι τρυφῶν φρένα λυσσωθείης·
εὐεπίην ἀσκεῖν, ἥ τις μάλα πάντας ὀνήσει·
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεός· φύσιν ἠερόφοιτον
ὄρνισι μέν· πώλοις ταχυτῆτ᾽ ἀλκήν τε λέουσι,
ταύροις δ᾽ αὐτόχυτον κέρας ἐστίν· κέντρα μελίσσαις
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε· λόγος δ᾽ ἔρυμ᾽ ἀνθρώποισι·
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφίη καὶ νῆα κυβερνᾷ.

Οὐχ᾽ ὅσιον κρύπτειν τὸν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἄδεικτον·

ἀλλὰ χρὴ κακοεργὸν ἀποτροπάασθαι ἀνάγκῃ·
μὴ κακὸν εὖ ἕρξῃς· σπείρειν ἴσον ἐστ᾽ ἐνὶ πόντῳ.
πολλάκι συνθνήσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.

Φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην·
ἀμφότεροι κλῶπες, καὶ ὁ δεξάμενος, καὶ ὁ κλέψας·
μοίρας πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ᾽ ἐν πᾶσιν ἄριστον.

᾽Αρχόμενος φείδου πάντων, μὴ τέρμ᾽ ἐπιδεύῃς.
μὴ κτήνους θνητοῖο βορὴν κατὰ μέτρον ἕληαι.
κτῆνος δ᾽ ἢν ἐχθροῖο πέσῃ καθ᾽ ὁδὸν, συνέγειρον·
βέλτερον ἀντ᾽ ἐχθροῖο τυχεῖν φίλον εὐμενέοντα.

᾽Αρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, ἕλκος τ᾽ ἀκέσασθαι.
φεῦγε διχοστασίας καὶ ἔριν, πολέμου προσιόντος.
φάρμακα μὴ τεύχειν· μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.

᾽Εργάζευ, μοχθῶν ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύῃς·
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν.
μηδ᾽ ἄλλου παρὰ δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης·
ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἰδίων βιότων φαγέοις ἀνύβριστος.
μηδέ τι θηρόβορον δαίσῃ κρέας· ἀργίποσιν δέ
λείψανα λεῖπε κυσίν· θηρῶν ἄπο θῆρες ἔδονται.

Εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.
ἔστι βίῳ πᾶν ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλῃσθα.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλεις, εὐρεῖα θάλασσα·
εἰ δὲ γεωπονίην μεθέπειν, μακραί τοι ἄρουραι.
χρηΐζων πλούτου, μελέτην ἔχε πίονος ἀγροῦ·
ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν Ἀμαλθείης κέρας εἶναι.
ἵππους εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατὰ οἶκον.
ταύρους δ' ὑψιτένοντας, ἀτὰρ σκυλάκων παναγρείους.
οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον,
οὐδ' αὐτοῖς μακάρεσσι· πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει.

Μύρμηκες, γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους,
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι, ὁππότ' ἄρουραι,
λήϊα κειράμεναι, καρπῶν πλήθουσιν ἁλωάς·
οἱ δ' αὐτοὶ πυροῖο νεοτριβὲς ἄχθος ἔχουσιν
ἢ κριθῶν· αἰεὶ δὲ φέρων φορέοντα διώκει·
ἐκ θέρεος ποτὶ χεῖμα βορὴν σφετέρην ἐπάγοντες
ἄτρυτοι· φῦλον δ' ὀλίγον τελέθει πολύμοχθον.
κάμνει δ' ἠεροφοῖτις ἀριστοπόνος τε μέλισσα
ἠὲ πέτρης κοίλης κατὰ χηραμὸν, ἢ δονάκεσσιν,

ἢ δρυὸς ὠγυγίης κατὰ κοιλάδος, ἔνδοθι σίμβλων
σμήνεσι μυριότρητα κατ᾽ ἄγγεα κηροδομοῦσα.

Μὴ μείνῃς ἄγαμος, μή πως νώνυμνος ὄληαι.
μηδ᾽ ἐς ἔρωτα γυναικὸς ἅπας ῥεύσῃς ἀκάθεκτον,
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι, πάθος δ᾽ ἀΐδηλον ἁπάντων.
μηδὲ μάτην ἐπὶ πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ.

Στέργε τεὴν ἄλοχον· τί γὰρ ἡδύτερον καὶ ἄρειον
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μηδ᾽ ἐμπέσῃ ἄνδιχα νεῖκος;
γῆμαι δ᾽ οὐκ ἀγαθὴν ἐριδαίνομεν ἀφρονέοντες.
μηδὲ γυναῖκα κακὴν πολυχρήματον οἴκαδ᾽ ἄγεσθαι,
λατρεύειν δ᾽ ἀλόχῳ λυγρῆς χάριν εἵνεκα φερνῆς.
οὐδὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ᾽ ἀπαναίνεται ἀφνεὸν ὄντα.
μηδὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγοις, ἐπὶ πήματι πῆμα.

Μηδ᾽ ἀμφὶ κτεάνων συνομαίμοσιν εἰς ἔριν ἔλθοις.
νηπιάχων ἁπαλῶν μὴ ἅψῃ χειρὶ βιαίᾳ.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ᾽ ἤπιος ἴσθι·
ἢν δέ τι παῖς ἀλίτῃ, κωλυέτω υἱέα μήτηρ,
ἢ καὶ πρεσβύτατοι γενεῆς ἢ δημογέροντες.

Μὴ μὲν ἐπ᾽ ἄρσενι παιδὶ τρέφειν πλοκάμους ἐπὶ χαίτης·
μὴ κορυφὴν πλέξῃς, μήθ᾽ ἅμματα λοξὰ κορύμβων·
ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη, χλιδαὶ δὲ γυναιξί.

Παιδὸς δ᾽ εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην·
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι·
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσιν.

Συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ᾽ ὁμόνοιαν.
φίλτατε, μητρυιῇ διὰ πάντος ὑπήκοος ἔστω·
μητέρα δ᾽ ὧς τίμα τὴν μητέρος ἴχνια βᾶσαν.
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους, εἴκειν δὲ γέρουσιν
ἕδρης καὶ γεράων πάντων· γενεῇ δ᾽ ἀτάλαντον
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖσι γέραιρε.

Γαστρὸς ὀφειλόμενον δασμὸν παρέχου θεράπουσι·
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα τοι καταθύμιος εἴη.
στίγματα μὴ γράψῃς, ἐπονειδίζων θεράποντα.
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κακηγορέων πρὸς ἄνακτα.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρὰ οἰκέτου εὖ φρονέοντος.

Ἁγνείη ψυχῆς τοῦ σώματός ἐστι καθαρμός.
ταῦτα δικαιοσύνης μυστήρια οἷα βιεῦντες
ζωὴν ἐκτελέοιτ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδοῦ. 204

NOTAE.

1. Πρῶτα θεὸν — Primus carminis exhortatorii versus initio proverbiorum aureorum Pythagorae respondet. In proverbiorum illorum interpretatione Hierocles dicit, a Pietate, sensu hominibus innato ac duce omnium virtutum incipiendam esse instructionem. Sic Vergilius, Lib. I. Georg. 338. "In primis venerare Deos." Facere non possumus, quin hoc loco versus duos allegemus, quorum Clemens Alex. de Phocyl. Lib. 5. Stromat. mentionem facit.

> Ἀλλ' ἄρα δαίμονές εἰσιν ἐπ' ἄλλοτε ἄλλοι·
> οἱ μὲν ἐπερχομένου κακὸν ἀνέρος ἐκλύσασθαι.

Secundum Pythagorae philosophiam res humanae geniis tutelaribus commissae sunt atque Hierocles in Fragm. de Providentia et Fortuna in Photii Myriobibl. Cod. 251. τοὺς φύλακας καὶ ἐφόρους ἡμῶν — θείους δικαστὰς, θείους ἐπιστάτας. Item Epictetus in Arrian. Diss. 1, 14: ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνοι ἐστέ· οὐδέ ἐστε, ἀλλ' ὁ θεὸς ἔνδον ἐστὶ, καὶ ὁ ὑμέτερος δαίμων.

6. μηδ' ἕτερον — legitur in Sallustio: Aliud in pectore clausum, aliud in lingua promptum habere. Hic versus porro illustratur polypi similitudine. A saxis natus appellatur polypus, quia saxis adhaeret eorumque assumit colorem.

Theognis in sententiis elegiacis polypum quoque imaginem mutabilitatis mentis appellat:

Κύρνε, φίλους κατὰ πάντας ἐπίστρεφε ποικίλον ἦθος,
'Οργὴν συμμίσγων ἥν τιν' ἕκαστος ἔχει.
Πολύπου ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ,
Τῇ προσομιλήσει τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.
Νῦν μὲν τῇδ' ἐφέπου, τοτὲ δ' ἀλλοῖος χρόα γίγνου·
Κρεῖσσόν τοι σοφίη γίγνεται ἀτροπίης.

His versibus increpat poëta simulationem et fallaciam. Nec minus vehementer Achilles istud vitium reprobat Iliad. IX. 312:

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος, ὁμῶς 'Αΐδαο πύλῃσιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.

9. *πᾶσι δίκαια κ. τ. λ.* Justitiae (*δικαιοσύνῃ*) apud philosophos antiquos magna est vis, quae omnes alias virtutes contineat atque omnium rerum praestantia excelleat.

Simplicius in Epicteto, Cap. 37: *δικαιοσύνη, ἡ μὲν ἀντιδιῃρημένη πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετὰς, ἡ δὲ πάσας ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα.* Justitia est mediocritas aurea illa, quae est inter nimium et parum.

13. *πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν* — Ad illustrandum huuc versum ne silentio praetereamus Cic. Lib. I. Off. 7. Fundamentum justitiae fides est; id est dictorum conventorumque constantia et veritas; ex quo, quamquam hoc videbitur fortasse cuipiam durius, tamen audeamus imitari Stoicos, qui studiose exquirunt unde verba sint ducta, credamusque quia fiat, quod dictum est, appellatam fidem.

14. *καλὸν δ' ἐπίμετρον* — modum teneas! Pythagoras prae-

cipue docet, rectum modum servandum esse, quod non parva accessio sapientiae sit tenuisse modum, ultraquem citraque consistere rectum nequeat. Cleobuli Lindii dictum: ἄριστον μέτρον.

16. μήτ' ἐπιορκεῖν — eandem monitionem reperimus in Epicteti enchiridii cap. 33. Quam maxime abstineas te a jure jurando. In aureis Pythagorae proverbiis legitur: Solemne tibi sit jus jurandum! Jus jurandum servabimus sacratum, nisi umquam leviter dederimus. Evangelii doctrina est: Sit autem sermo vester, etiam, etiam, non, non; quod autem abundans his, a malo est.

21. μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλῃς — Cicero Lib. I. Off. Cap. 7. Injustitiae genera duo sunt: unum eorum, qui inferunt; alterum eorum, qui ab iis, quibus infertur, si possunt, non propulsant injuriam. Nam qui injuste impetum in quempiam facit, aut ira aut aliqua perturbatione incitatus, is quasi manus afferre videtur socio; qui autem non defendit, nec obsistit, si potest, injuriae, tam est in vitio, quam si parentes aut patriam aut socios deserat.

30. κοινὰ πάθη πάντων κ. τ. λ. Hortatur poëta ut egestate atque exsilio oppressis opem feramus, accidere enim potest, ut nobismet ipsis auxilium rogandum sit. Non semper eadem manet fortuna, celeri orbe rotae sors levis versatur.

33. ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος — sic Ter. Heaut. 1, 1, 25: homo sum, humani nihil a me alienum puto. Haud immerito placet Stoicis, quae in terris gignantur, ad usum hominum omnia creari, homines autem hominum causa esse generatos.

43. ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης, et seqq.

Quid non mortalia pectora cogit pecuniae cupiditas, quae vitii foecunda parens est! Cf. Sophoclis Antig. v. 295. — Pecuniae fugienda cupiditas. Nihil enim est tam angusti animi tamque parvi quam amare divitias; nihil honestius, magnificentius quam pecuniam contemnere si non habeas, si habeas ad beneficentiam liberalitatemque conferre. Cicero Lib. I. Off. Cap. 20. Cf. Theognidis v. 398, sq.: *Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία.* 1 Tim. vi. 10. Radix omnium malorum est pecuniae cupiditas, quam quidem appetentes, aberraverunt a fide, et se ipsos transfixerunt doloribus multis.

50. *εἷς θεός* — Cf. Joannis Keble praelect academ. XL. Versus qui reperiuntur in fragm. Sophoclis, digni sunt, qui hoc loco memorentur:

> *εἷς ταῖς ἀληθείαισιν εἷς ἐστιν θεός·*
> *ὃς οὐρανόν τ᾽ ἔτευξε καὶ γαῖαν μακρήν,*
> *πόντου τε χαροπὸν οἶδμα, κ᾽ ἀνέμων βίαν.*
> *θνητοὶ δὲ πολλὸν καρδίαν πλανώμενοι,*
> *ἱδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχήν,*
> *θεῶν ἀγάλματ᾽ ἐκ λίθων ἢ χαλκέων,*
> *ἢ χρυσοτεύκτων, ἢ ἐλεφαντίνων τύπους·*
> *θυσίας τε τούτοις καὶ καλὰς πανηγύρεις*
> *στέφοντες, οὕτως εὐσεβεῖν νομίζομεν.*

53. *μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα* — nam, ut ait Horatius, Ira furor brevis est: animum rege, qui, nisi, paret, Imperat: hunc fraenis, hunc tu compesce catena.

69. *οὐ φθονέει κ. τ. λ.* Totus mundus uno quodam societatis vinculo continetur ac concinnitate. Concinnitas illa est justitia, quam existimamus, ut supra diximus, reliquarum virtutum matrem ac nutricem esse dicendam; siquidem absque hac nec

temperans, nec fortis, nec prudens quisquam esse possit. Est enim haec animi totius cum concinnitate pax atque harmonia. Ac manifestior fiet hujus dignitas, si ceteros habitus consideraverimus. Ut enim illorum usus ad unum aliquod refertur, ita haec ad coetus integros et multitudinem. Et in mundo quidem totum administrans imperium Providentia, Harmonia, ac Dice vocatur ex deorum quorundam decreto: in urbe vero pax et recta legum constitutio: in familia autem viri et uxoris inter ipsos concordia, famulorum erga dominos benevolentia, dominorum de famulis cura; in corpore porro, quae prima est et omnibus animalibus carissima, sanitas et bona valetudo: in animo denique sapientia, quae inter homines e scientia constat atque justitia. Quod si haec ita totum et partes instruit ac servat, et concordiam inter ipsa compositionemque efficit, cur non mater omnium ac nutrix cunctorum calculis habeatur?

82. *μηδὲ τραπεζοκόρους*, etc. Theognis quoque, v. 643.

> *πολλοὶ παρ' κρητῆρι φίλοι γίγνονται ἑταῖροι,*
> *ἐν δὲ σπουδαίῳ πρήγματι παυρότεροι.*

Horat. Diffugiunt cadis cum faece siccatis amici.

87. *μηδέ τις*—hic versus in memoriam revocat. Mosis, Lib. V. Cap. 22. v. 6, 7. Si ambulans perviam in arbore vel in terra nidum avis inveneris, et matrem pullis vel ovis desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis; sed abire patieris, captos tenens filios; ut bene sit tibi et longo vivas tempore.

95. *γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι*— Graecorum et Romanorum opinio nota est, animas illas, quarum corpora nec humata nec solemniter sepulcro condita essent, nusquam posse diverti. Vide

Stat. Theb. XII. 162; Horat. Od. I. 28, v. 23; Plin. Ep. VII. 27; Ovid. Ep. X. 119.

> Haec omnis quam cernis inops inhumataque turba est:
> Portitor ille, Charon: hi, quos vehit unda, sepulti.
> Nec ripas datur horrendas, et rauca fluenta
> Transportare prius, quam sedibus ossa quierunt.

Animi immortalis destinationem sine ullo dubio pagani perceperant, quam ob rem corpus quasi habitationem animi, atque sepulcrum mortuorum sacrum habebant. Cf. Cic. Tuscul. quaest: Maximis ingeniis praeditos magna cura coluisse, et inexplicabili religione sanxisse ceremonias sepulcrorum.

98. *οὐ καλόν* — Corporis intensio quaedam, velut in cantu et fidibus quae *ἁρμονία* dicitur, oculorum effugit obtutum. Cic.

99. Hoc versu nonnulli efficere voluerunt, Phocylidem declaravisse resurrectionis dogma. Recte autem Fabricius affirmat in Bibliotheca Graeca, Vol. I. p. 443, resurrectionis dogma neutiquam ita a Phocylide declarari, ut non possit de Metempsychosi exponi, neque clarius adstrui, quam in hisce Epicharmi:

> *Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη*
> *Καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλιν*
> *Γὰ μὲν εἰς γὰν, πνεῦμα δ' ἄνω.*

Apud Plutarch. in consolat. ad Apollon. Vel in Euripidis Chrysippo:

> *Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας*
> *Φύντ' ἐς γαῖαν τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου*
> *Βλαστόντα γονῆς εἰς οὐράνιον*
> *Πόλον ἦλθε πάλιν.*

105. *πλούτον μὴ φείδου* — Saepissime poëtae antiqui nobis persuadent, ut memores mortalitatis bene utamur divitiis. Pallida mors ut ait Horatius, aequo pulsat pede pauperum tabernas regumque turres. Propert. Lib. 3; Eleg. 4.

> Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas:
> Nudus ab inferna stulte vehere rate.

107. *πάντες ἴσοι νέκυες* — Hoc habet inter caetera justitiae suae natura praecipuum, quod cum ad exitum ventum est, omnes in aequo sumus.

125. *ἀγρούς* — Sallustius dicit, quae homines arent, navigent, aedificent, virtuti omnia parere.

129. *πολλάκι συνθνήσκουσι* — Ad illustrandum hunc versum vide Aeschyli Sept. c. Thebas v. 599, et Hor. Carm. III. Od. 2. Saepe Diespiter neglectus incesto addidit integrum.

Ut unus malus multos, qualis opinio antiquorum erat, perniciei implicat, si unus bonus multis salutis causa est. Legimus apud Sophoclem (Oedip. Col. v. 498, et 99):

> ἀρκεῖν γὰρ οἶμαι 'καντὶ μυρίων μίαν
> ψυχὴν τάδ' ἐκτίνουσαν, ἣν εὔνους παρῇ.

137. *'Αρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν* — hunc versum Ovidius illustrat exemplis:

> Principiis obsta, sero medicina paratur
> Cum mala per longas invaluere moras.
> Sed propera: nec te venturas differ in horas,
> Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
> Flumina pauca vides de magnis fontibus orta,
> Plurima collectis multiplicantur aquis.

Vidi ego quod primo fuerat sanabile vulnus
Dilatum longae damna tulisse morae.

203. Vide Fabr. Clausulam carminis Phocylidei Christiano homine parum dignam esse observat elegans scriptor Historiae operum eruditorum Basnagius. Alia praemia pietatis proposita fuissent ab auctore Christiano.